

NORM VAN 5 DECEMBER 2016 TOT WIJZIGING VAN DE BIJKOMENDE NORM BIJ DE IN BELGIË VAN TOEPASSING ZIJNDE INTERNATIONALE AUDITSTANDAARDEN (ISA'S) -

Het commissarisverslag in het kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, vervat in het artikel 31 van de wet van 7 december 2016, heeft deze norm, aangenomen door de Raad van het IBR op 5 december 2016, het voorwerp uitgemaakt van een goedkeuring door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen op 14 december 2016 en door de federale Minister, bevoegd voor Economie, op 13 maart 2017, zijnde de Belgische instanties die de wet belast heeft met de goedkeuring van normatieve en reglementaire teksten die toepasselijk zijn op de bedrijfsrevisoren.

Een bericht betreffende de goedkeuring van deze norm is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 17 maart 2017 (2de editie).

Deze norm is in werking getreden op de datum van de bekendmaking van het bericht in het Belgisch Staatsblad.

DE RAAD VAN HET INSTITUUT VAN DE BEDRIJFSREVISOREN,

Gezien artikel 30, § 1 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007;

Gezien het ontwerp van norm van het IBR voorgelegd aan openbare raadpleging die plaatsvond van 27 juni 2016 tot 16 augustus 2016;

Gezien de commentaren ontvangen op deze openbare raadpleging;

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) *De bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – Het commissarisverslag in het kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris (hierna "de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's") werd door de Raad van het IBR aangenomen op 29 maart 2013.*
- (2) *De wet van 18 december 2015 tot omzetting van Richtlijn 2013/34/EU van 26 juni 2013 van het Europees Parlement en van de Raad betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad ("de boekhoudrichtlijn") heeft artikel 144, eerste lid, van het Wetboek van vennootschappen gewijzigd en een nieuwe vermelding in 9° ingevoegd. Met deze nieuwe vermelding wordt aangegeven of de documenten die overeenkomstig artikel 100 moeten worden neergelegd zowel qua vorm als inhoud de door dat Wetboek verplichte informatie bevatten. Deze bepaling treedt in werking voor de boekjaren geopend vanaf 1 januari 2016.*
- (3) *Het is in het algemeen belang dat de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's onmiddellijk wordt aangepast teneinde de gelijktijdige toepassing ervan te verzekeren met deze van de nieuwe bepaling in het Wetboek van vennootschappen.*
- (4) *De Raad van het IBR zal vervolgens de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wijzigen teneinde deze aan te passen aan de vereisten voortvloeiend uit de Europese audithervorming. Onder voorbehoud van goedkeuring door de HREB en de minister van Economie, zal een ontwerp van norm inzake de toepassing van de nieuwe en herziene internationale controlestandaarden (ISA's) in België, die de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België vervangt door de Raad van het IBR aangenomen worden.*
- (5) *Artikel 144, eerste lid, 9° van het Wetboek van vennootschappen voorziet de opname in het commissarisverslag van een vermelding aangaande de documenten die moeten worden neergelegd conform artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen. Deze stukken worden door het bestuursorgaan van de vennootschap aan de commissaris overhandigd overeenkomstig artikel 143 van het Wetboek van vennootschappen worden, teneinde hem toe te laten zijn verslag op te stellen en dienen dan ook door de commissaris in aanmerking te worden genomen bij de uit te voeren werkzaamheden in het kader van de audit van het boekjaar onder controle ("ex ante-nazicht").*

In toepassing van artikel 144, eerste lid, 8° van het Wetboek van vennootschappen en overeenkomstig de paragrafen 65 tot 68 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's dient de commissaris daarnaast, wanneer de jaarrekening, alsook het commissarisverslag werden neergelegd, na te gaan of de neergelegde documenten overeenstemmen met de door hem gecontroleerde jaarrekening. Het gaat hier om verslaggevingsverantwoordelijkheden en de impact van zijn vaststellingen op zijn commissarisverslag gericht aan de algemene vergadering omtrent het volgend boekjaar. Deze laatste bepaling dient uitgebreid te worden tot alle neergelegde documenten zoals beoogd door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen ("ex-post-nazicht").

Teneinde deze verantwoordelijkheden die twee verschillende momenten betreffen te verduidelijken, voorziet onderhavige norm enerzijds in de invoering van een nieuwe sectie betreffende het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (deel A van onderhavige norm) en anderzijds in de aanpassing van de sectie omtrent het nazicht van de neergelegde (geconsolideerde) jaarrekening en de neergelegde documenten die door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen worden beoogd (deel B van onderhavige norm).

- (6) *Onder de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten vallen ook “het verslag van de commissarissen opgesteld overeenkomstig artikel 144” (art. 100, § 1, 4° W. Venn.), de “sociale balans” (art. 100, §1, 6/1° W. Venn.), alsook “een stuk dat de vermeldingen bevat van het jaarverslag voorgeschreven door artikel 96” (art. 100, § 1, 6° W. Venn.).*
- (7) *Het jaarverslag maakt deel uit van de neer te leggen documenten zoals beoogd door de vermelding vereist door artikel 144, eerste lid, 9° van het Wetboek van vennootschappen en maakt ook het voorwerp uit van de vermelding, vereist door artikel 144, eerste lid, 6° van het Wetboek van vennootschappen. Beide vermeldingen (lees: “verklaringen”) zijn te doen in het verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen van het commissarisverslag. Bijgevolg moet een verband gelegd worden tussen de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden overeenkomstig de paragrafen 30 en volgende van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA’s en de nieuwe sectie betreffende het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten. Onderhavige norm wijzigt dan ook paragraaf 30 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA’s.*

De Raad van het IBR merkt op dat de definities uit de nieuwe paragraaf 51ter van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA’s overeenstemmen met de werkzaamheden die de commissaris op het jaarverslag moet uitvoeren overeenkomstig de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA’s. Dit wordt weerspiegeld in het voorbeeld van verklaring, op te nemen in het verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.

- (8) *Door de wet van 18 december 2015 tot omzetting van de Boekhoudrichtlijn maakt de sociale balans niet langer deel uit van de jaarrekening. Aangezien de informatie, die in de sociale balans opgenomen is, voorheen reeds het voorwerp uitmaakte van de uit te voeren controlewerkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening, zal de bijkomende verklaring, die de commissaris conform artikel 144, 1ste lid, 9° W. Venn. dient op te nemen in zijn verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, de facto geen significante bijkomende werkzaamheden vereisen noch leiden tot een verschil in de draagwijdte van het nazicht van de sociale balans ten opzichte van de controleopdracht zoals die tot op heden bestond en die erop gericht was een oordeel tot uitdrukking te brengen over het getrouw beeld van de jaarrekening (waarvan tot dan de sociale balans integraal deel uitmaakte).*
- (9) *Het toepassingsgebied van onderhavige norm wordt gelijkgesteld aan dat van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA’s. De wet van 18 december 2015 tot omzetting van de boekhoudrichtlijn heeft evenwel enkel artikel 144 van het Wetboek van vennootschappen gewijzigd dat betrekking heeft op het commissarisverslag betreffende de controle van de jaarrekening. Er werd geen wijziging doorgevoerd aan artikel 148 van het Wetboek van*

vennootschappen dat betrekking heeft op het commissarisverslag betreffende de controle van de geconsolideerde jaarrekening.

(10) Voor wat het verslag van de bedrijfsrevisor betreft voor de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen blijft de situatie ongewijzigd.

HEEFT OP ZIJN ZITTINGEN VAN 26 AUGUSTUS EN 1 DECEMBER 2016 DE HIERNAVOLGENDE NORM AANGENOMEN.

Goedkeuring van onderhavige norm

Deze norm werd op 14 december 2016 door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 13 maart door de Minister die bevoegd is voor Economie goedgekeurd. Deze goedkeuring heeft het voorwerp uitgemaakt van een bericht door de minister die bevoegd is voor Economie, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 maart 2017 (p. 37673).

Toepassingsgebied

1. Zoals de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden (ISA's) – Het commissarisverslag in het kader van een controle van financiële overzichten overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen en andere aspecten met betrekking tot de opdracht van de commissaris (hierna “de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's”), is onderhavige norm van toepassing op het verslag dat de commissaris, overeenkomstig de artikelen 144 en 148 van het Wetboek van vennootschappen, dient te richten aan de algemene vergadering van de gecontroleerde entiteit, alsook op bepaalde aspecten verbonden aan de opdracht van de commissaris. Onderhavige norm is niet van toepassing indien een andere norm met betrekking tot de uitoefening van een specifieke opdracht van toepassing is.

Wijzigingen aan de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's

2. Paragraaf 25 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt als volgt aangevuld:

“v) de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (Par. 51*bis-sexies*).”

A. Nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten

3. Paragraaf 30 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt gewijzigd, als volgt:

“Bovenop de werkzaamheden vereist in de paragrafen 51*bis* tot 51*sexies* bevatten de vereiste werkzaamheden met betrekking tot het jaarverslag de volgende controlestappen : (...).”

4. Een nieuwe sectie wordt ingevoegd na paragraaf 51, met volgende hoofding :

“Vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (par. A39*bis* et A39*quinquies*)”

5. Een paragraaf 51*bis* wordt ingevoegd, luidende:

“51*bis*. Overeenkomstig artikel 144, eerste lid, 9° van het Wetboek van vennootschappen dient de commissaris te verklaren of de documenten die overeenkomstig artikel 100 moeten worden neergelegd zowel qua vorm als inhoud de door dit Wetboek verplichte informatie bevatten. (Par. A39*bis*-A39*quater*)”

6. Een paragraaf 51ter wordt ingevoegd, luidende:

“51ter. De commissaris dient na te gaan of, volgens zijn professionele oordeelsvorming:

- a. met betrekking tot de vorm, de documenten daadwerkelijk alle informatie bevatten die door het Wetboek van vennootschappen worden vereist (met inbegrip van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen);
- b. met betrekking tot de inhoud, de verstrekte documenten geen van materieel belang zijnde inconsistenties bevatten ten aanzien van de informatie waarover de commissaris beschikt in het kader van zijn opdracht.”

7. Een paragraaf 51quater wordt ingevoegd, luidende:

“51quater. Onverminderd paragraaf 51sexies, dient de commissaris in zijn verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen de lijst op te nemen van de documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen naast de jaarrekening moet neerleggen en die hij heeft nagezien.”

8. Een paragraaf 51quinquies wordt ingevoegd, luidende :

“51quinquies. Indien de commissaris vaststelt dat alle documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen naast de jaarrekening moet neerleggen, zowel qua vorm als qua inhoud, alle informatie zoals vereist door voormeld wetboek bevatten, dan dient hij dit te verklaren in zijn verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.”

9. Een paragraaf 51sexies wordt ingevoegd, luidende:

“51sexies. Indien de commissaris kennis heeft van het feit dat een of meerdere overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten, qua vorm of qua inhoud, niet alle door dit wetboek vereiste informatie bevatten, of indien hij de documenten niet overeenkomstig artikel 143 van het Wetboek van vennootschappen heeft ontvangen, dient de commissaris dit te bespreken met het bestuursorgaan. Indien de situatie niet wordt verholpen, dient de commissaris in zijn verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen aan te geven welk(e) document(en) niet werd(en) voorgelegd of niet qua vorm en/of qua inhoud alle informatie bevat(ten) zoals vereist door het Wetboek van vennootschappen. (par. A39quinquies)”

10. Paragraaf 57 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt gewijzigd en een nieuw gedachtestreepje wordt op de tweede plaats ingevoegd, luidende:

“57. In de Belgische wettelijke en bestuursrechtelijke context dienen van het management van de entiteit de volgende bijkomende bevestigingen te worden verkregen:

- een bevestiging met betrekking tot de volgens het artikel 96 (of het artikel 119) van het Wetboek van vennootschappen in het jaarverslag mede te delen informatie;
- behoudens indien de gegevens reeds afzonderlijk werden vermeld in de jaarrekening en/of indien deze niet van toepassing zijn, een bevestiging waarbij het management bevestigt dat de documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen naast de jaarrekening dient neer te leggen, met uitzondering van het commissarisverslag, goedgekeurd werden door het bestuursorgaan en, zowel qua vorm als qua inhoud, de door het Wetboek vereiste informatie bevatten; (Par. A39bis-A39quater en A44bis-A44ter)
- een bevestiging met betrekking tot de mededeling van bepaalde informatie betreffende de (gecoördineerde) wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- een bevestiging met betrekking tot de communicatie van informatie betreffende gevallen van belangenconflicten zoals bepaald in het Wetboek van vennootschappen;
- in voorkomend geval¹, een bevestiging met betrekking tot de neerlegging van de jaarrekening bij de griffie van de rechtbank van koophandel, met in de bijlage de kopie van de neergelegde jaarrekening van het voorgaand boekjaar en van het neergelegd commissarisverslag.”

11. In de toepassingsgerichte teksten wordt een nieuwe sectie ingevoegd na paragraaf A39, met volgende hoofding:

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (par. 51bis-51sexies)”

12. Een paragraaf A39bis wordt ingevoegd, luidende:

“A39bis. Behoudens indien de informatie reeds afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld, zullen over het algemeen de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten de volgende zijn:

- een stuk dat de vermeldingen bevat van het jaarverslag voorgeschreven door artikel 96 van het Wetboek van vennootschappen, overeenkomstig artikel 100, § 1, 6° van het Wetboek van vennootschappen; dit geldt evenwel niet voor de niet-genoteerde kleine vennootschappen, tenzij het gaat om één van de in artikel 92, § 3, 1°, 2°, 4° of 6° van het Wetboek van vennootschappen bedoelde vennootschappen;
- de sociale balans, overeenkomstig artikel 100, § 1, 6/2° van het Wetboek van vennootschappen.

Inzake de sociale balans zullen de facto geen significante bijkomende werkzaamheden vereist worden noch zal dit leiden tot een verschil in de draagwijdte van het nazicht van de sociale balans ten opzichte van de controleopdracht zoals die bestond toen de sociale balans integraal deel uitmaakte van de jaarrekening en die erop gericht was een oordeel tot uitdrukking te brengen over het getrouw beeld van de jaarrekening.

---

¹ Deze bevestiging heeft in de huidige stand van de wetgeving betrekking op de kleine vzw's, de kleine stichtingen (privaat of van openbaar nut) en de lvzw's.

Het commissarisverslag, beoogd door artikel 100, § 1, 4° van het Wetboek van vennootschappen, wordt in aanmerking genomen bij het nazicht van de neerlegging ervan en de eventuele verklaring hieromtrent, en maakt aldus deel uit van de werkzaamheden vereist door de paragrafen 65 tot 68.

13. Een paragraaf *A39ter* wordt ingevoegd, luidende:

“A39ter. In voorkomend geval, zal ook de volgende informatie neergelegd moeten worden overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen:

- een lijst van deelnemingen, overeenkomstig artikel 100, § 1, 6/1° van het Wetboek van vennootschappen;
- alle andere documenten die tegelijk met de jaarrekening moeten worden neergelegd krachtens het Wetboek van vennootschappen, en dit krachtens artikel 100 § 1, 7° van dit wetboek, in het bijzonder, in voorkomend geval:
  - i. een verslag van betalingen aan overheden overeenkomstig artikel 96/2 van het Wetboek van vennootschappen;
  - ii. een verslag met de opmerkingen van de raad van toezicht zoals vermeld in de artikelen 938 en 1001 van het Wetboek van vennootschappen;
  - iii. wanneer de entiteit een vennootschap is die in de loop van het boekjaar een interimdividend heeft uitgekeerd, dient het verificatieverslag te worden gevoegd bij het commissarisverslag gericht aan de algemene vergadering en openbaar te worden gemaakt overeenkomstig artikel 618, vierde lid van het Wetboek van vennootschappen.”

14. Een paragraaf *A39quater* wordt ingevoegd, luidende:

“A39quater. Volgende informatie zal in principe reeds afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld en dient, overeenkomstig artikel 100, § 2, van het Wetboek van vennootschappen, niet te worden herhaald in een document neer te leggen in toepassing van dit artikel:

- een stuk met de gegevens voorzien in artikel 100, § 1, 1° van het Wetboek van vennootschappen;
- een overzicht van de bestemming van het resultaat indien deze bestemming niet blijkt uit de jaarrekening, overeenkomstig artikel 100, § 1, 2° van het Wetboek van vennootschappen;
- een stuk met vermelding, al naargelang het geval, van de datum van neerlegging van een expeditie van de authentieke of een dubbel van de onderhandse oprichtingsakte of van de datum van neerlegging van de bijgewerkte volledige tekst van de statuten, overeenkomstig artikel 100, § 1, 3° van het Wetboek van vennootschappen;
- een stuk met de bedragen vermeld in artikel 100, § 1, 5° van het Wetboek van vennootschappen.”

15. Een paragraaf *A39quinquies* wordt ingevoegd, luidende :

“A39quinquies. Overeenkomstig artikel 143 van het Wetboek van vennootschappen, dient het bestuursorgaan van de vennootschap de nodige stukken te overhandigen aan de commissaris opdat hij zijn verslag kan opstellen, en dit ten minste één maand of, bij de vennootschappen waarvan de aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een markt als bedoeld in artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen, vijfenveertig dagen vóór de geplande datum van de algemene vergadering.”

16. In de toepassingsgerichte teksten wordt een nieuwe sectie ingevoegd na paragraaf A44 met volgende hoofding:

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot de schriftelijke bevestigingen van het management van de entiteit (Par. 57)”

17. Een paragraaf A44bis wordt ingevoegd, luidende:

“A44bis. Overeenkomstig artikel 100, § 2, van het Wetboek van vennootschappen, hoeft informatie die reeds afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld niet te worden herhaald in een document neer te leggen in toepassing van dit artikel. Hieruit vloeit voort dat het niet noodzakelijk is om hiervoor een schriftelijke bevestiging te verkrijgen. Over het algemeen zal de schriftelijke bevestiging van het management betrekking hebben op de sociale balans (art. 100, § 1, 6/2° W. Venn.) en, in voorkomend geval, de lijst van ondernemingen waarin de vennootschap een deelneming bezit zoals bepaald in artikel 13 van het Wetboek van vennootschappen (art. 100, § 1, 6/1° W. Venn.).”

18. Een paragraaf A44ter wordt ingevoegd, luidende:

“A44ter. Teneinde zich ervan te verzekeren dat hij over de laatste goedgekeurde documenten beschikt, kan de commissaris, bijvoorbeeld, vragen om een naar behoren ondertekende versie van de documenten of, indien dit praktisch haalbaar is, om deze te hechten aan de bevestigingsbrief.”

B. Nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten

19. De hoofding van de sectie “Vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van het commissarisverslag” wordt als volgt gewijzigd:

“Vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, en eventuele verklaringen daaromtrent”

20. De eerste zin van paragraaf 65 wordt als volgt gewijzigd:

« **65.** De commissaris dient na te gaan of de (geconsolideerde) jaarrekening en de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens zijn controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, werden neergelegd teneinde na te gaan of deze overeenstemmen met de stukken waarop zijn commissarisverslag betrekking heeft. (...) (par. A46-A46bis)»

21. Paragraaf 66 wordt als volgt gewijzigd:

“**66.** Indien de commissaris tijdens zijn werkzaamheden vaststelt dat de (geconsolideerde) jaarrekening en/of de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten (en, in voorkomend geval, zijn verklaring zoals opgenomen in de notulen van de algemene vergadering) niet werden neergelegd, dient hij dit geval van niet-naleving schriftelijk te melden aan het bestuursorgaan.”

22. Paragraaf 67 wordt als volgt gewijzigd:

“**67.** Onverminderd artikel 144, eerste lid, 8° van het Wetboek van vennootschappen, dient de commissaris, indien hij, op het ogenblik dat hij zijn commissarisverslag opstelt betreffende de (geconsolideerde) jaarrekening van het volgend boekjaar, vaststelt dat de (geconsolideerde) jaarrekening en/of de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten (en, in voorkomend geval, zijn verklaring zoals opgenomen in de notulen van de algemene vergadering) niet werden neergelegd binnen de wettelijke termijn, deze niet-naleving te vermelden in het tweede deel van het betrokken commissarisverslag. (Par. A46 en A47)”

23. De verwijzing op het einde van paragraaf 68 wordt als volgt gewijzigd:

“**68.** De commissaris is niet langer verplicht na de uitgifte van zijn verslag werkzaamheden met betrekking tot de gecontroleerde (geconsolideerde) jaarrekening uit te voeren. Indien echter een feit aan de commissaris bekend wordt dat, wanneer de commissaris er op de datum van zijn commissarisverslag op de hoogte van was geweest, tot een aanpassing van zijn ervan had kunnen leiden, dient hij na te gaan of de entiteit onverwijld overgaat tot het verbeteren van de (geconsolideerde) jaarrekening en/of de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten en de gewijzigde versie neerlegt. De commissaris kan hierbij verwijzen naar paragrafen 14 tot 17 van ISA 560. (Par. A48 tot A49)”

24. De hoofding van de sectie “Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van het commissarisverslag” wordt als volgt gewijzigd:

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, en eventuele verklaringen hieromtrent (par. 65-68)”

25. Paragraaf A46 wordt als volgt gewijzigd:

“**A46.** Enkel het bestuursorgaan van de entiteit en de leden daarvan zijn wettelijk verantwoordelijk voor de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals aangegeven in de paragrafen *A39bis* tot *A39quater*. Derhalve mag de commissaris zich niet in de plaats stellen van het bestuursorgaan, noch mag hij door deze laatste gemandateerd worden met het oog op deze neerleggingen.”

26. Een nieuwe paragraaf *A46bis* wordt ingevoegd, luidende:

“**A46bis.** Een geschikt tijdsbestek waarbinnen het nazicht van de neerlegging van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, moet gebeuren is gewoonlijk niet meer dan 150 dagen na de datum van het commissarisverslag.”

27. Paragraaf A48 wordt als volgt gewijzigd:

“**A48.** De wettelijke en bestuursrechtelijke teksten schrijven in bepaalde gevallen voor dat andere documenten dienen te worden neergelegd, meer bepaald in de volgende gevallen:

- wanneer de entiteit een dochtervennootschap is die geniet van de vrijstelling van sub-consolidatie bedoeld in artikel 113 van het Wetboek van vennootschappen betreffende de geconsolideerde jaarrekening, dient zij de geconsolideerde jaarrekening van de moedervernootschap neer te leggen ten laatste zeven maanden na de afsluitingsdatum van het boekjaar waarop deze documenten betrekking hebben;
- wanneer, overeenkomstig artikel 91 van het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen, de entiteit een vennootschap is waarvoor een specifieke vennootschap onbeperkt aansprakelijk is, dient de jaarrekening van deze eerste deze bij de jaarrekening van deze specifieke vennootschap te worden gevoegd (en samen hiermee openbaar te worden gemaakt), behoudens in de twee gevallen die door voormeld artikel worden vrijgesteld.”

28. Een paragraaf *A48bis* wordt ingevoegd, luidende:

“**A48bis.** Indien de commissaris van materieel belang zijnde inconsistenties vaststelt in de neergelegde documenten zoals beoogd door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen en hij de entiteit vraagt deze te verbeteren en opnieuw neer te leggen, maar de entiteit hiertoe niet overgaat, neemt de commissaris alle gepaste maatregelen en stelt zo nodig een vordering in kort geding in opdat hiertoe wordt overgegaan. (Par. 68)”

29. In paragraaf A49 wordt de volgende verwijzing wordt ingevoegd op het einde van deze paragraaf:

“**A49.** (...) (Par. 68)”

C. Overeenstemmende wijzigingen

30. In de inhoudstafel worden drie titels ingevoegd, luidende:

“Vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (Par. 51bis-51sexies)”

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot het nazicht van de overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen neer te leggen documenten (Par. A39bis-A39quinquies)”

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot schriftelijke bevestigingen van de leiding van de entiteit (Par. A44bis-A44ter)”

31. In de inhoudstafel worden twee titels gewijzigd, luidende:

“Vereiste werkzaamheden met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, en eventuele verklaringen daaromtrent (Par. 65-68)”

“Toepassingsgerichte teksten met betrekking tot het nazicht van de neerlegging van de (geconsolideerde) jaarrekening en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar, en eventuele verklaringen hieromtrent (Par. A46-A49)”

32. In de eerste zin van paragraaf 6 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's worden de woorden “tot de andere door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten” ingevoegd na de woorden “tot het jaarverslag”.

33. In het tweede gedachtestreepje van de eerste zin van paragraaf 8 van dezelfde norm worden de woorden “van het jaarverslag en van het commissarisverslag” vervangen door “en van de door artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen beoogde documenten, zoals vermeld tijdens de controle van de jaarrekening van het voorgaand boekjaar”.

34. In de Nederlandstalige tekst van paragraaf 25, iv), van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's, wordt een materiële correctie doorgevoerd”.

D. Wijzigingen aan bijlage 1 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's

35. Onverminderd de paragrafen 15 tot 18 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's, zal de verklaring met betrekking tot het jaarverslag op te nemen in het verslag betreffende

overige door wet- en regelgeving gestelde eisen als volgt luiden en bijlage 1 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt als volgt gewijzigd:

“- Het jaarverslag, opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 van het Wetboek van vennootschappen en neer te leggen overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen, behandelt, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de jaarrekening, bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties, en dit ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.”

36. Onverminderd de paragrafen 15 tot 18 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's, zal de verklaring met betrekking tot de sociale balans op te nemen in het verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen als volgt luiden en bijlage 1 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt als volgt gewijzigd:

“- De sociale balans, neer te leggen overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen, behandelt, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij in ons controledossier beschikken.”

37. Onverminderd de paragrafen 15 tot 18 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's, zal de verklaring met betrekking tot de andere neer te leggen documenten, op te nemen in het verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen, als volgt luiden en bijlage 1 van de bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's wordt als volgt gewijzigd:

“- *[In voorkomend geval: De volgende documenten, neer te leggen overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen, bevatten – zowel qua vorm als qua inhoud – de door dit Wetboek vereiste informatie en bevatten geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht:*

(Opnemen van de lijst van andere documenten die de entiteit overeenkomstig artikel 100 van het Wetboek van vennootschappen dient neer te leggen en die door de commissaris werden nagezien – zie par. 51quater-51sexies en A39ter-A39quater]

In voorkomend geval aangevuld met: Voor wat het jaarverslag en de sociale balans betreft, verwijzen wij naar onze hierboven opgenomen verklaringen.]”

Inwerkingtreding

38. Onderhavige norm treedt in werking op hetzelfde moment als artikel 144, eerste lid, 9° van het Wetboek van vennootschappen en is van toepassing op de commissarisverslagen betreffende de boekjaren die aanvangen vanaf 1 januari 2016.

***